

— A murit tovarășul Lucrețiu Pătrășcanu.

— A murit așa, pur și simplu? se trezi Emilian că-l întreabă, ceea ce era o gafă de proporții.

— A murit de inimă, i-a retezat-o Brucan și i-a întors spatele. Oricum, era un element dificil, care dăuna partidului. Prea o făcea pe intelectualul, că e el cel mai deștept, oamenii ăștia care și-o iau în cap nu sfârșesc bine, vezi din istorie...

Mai târziu, Emilian a aflat adevărul pe care-l bănuise de altminteri din prima clipă. La urma urmei, nici nu avusese rost să se țină de coada lui Brucan pentru a i se confirma o evidență. După moartea lui Stalin, șuruburile jucau în șaibă și nu mai puteau fi la fel de țepene ca înainte. Auzise el un termen care, luat din universul fenomenelor naturale și căpătând o altă întrebuințare, promitea să se impună în limbă tocmai prin noul său înțeles: *dezgheț*... Despre așa ceva putea fi vorba? Băiețelul lui, pe care-l botezase Alexandru, avea un an sau doi. Când va fi mare, ce va ști, ce va învăța, cum va arăta lumea? Se uita la copilaș și nu putea să frâneze fluxul unor asemenea interogații. Desigur, până atunci se vor fi construit alte și alte blocuri, fabrici și uzine, progresul industrial al țării nu va rămâne doar pe hârtie, ci se va materializa din ce în ce mai convingător, vor fi avut loc plenare, consfătuiri, conferințe și congrese ale partidului, poate tovarășul Dej, din motive de sănătate sau poate, Doamne ferește, din motivul pe care nimeni nu poate să-l ocolească, nu va mai fi prim-secretar... Oare cine îi va lua locul? În asemenea clipe, dacă Lenuș intra pe nesimțite în cameră și-l îmbrățișa pe la spate, se enerva. Sufletul i se înăsprise și nu avea nevoie de gingășii domestice, de giuguleli, de alinturi caraghioase. Contactele lui sexuale cu femeia se răriseră de altfel considerabil. Care era

cauza adevărată? Nu o mai plăcea, stresul profesional, uciga-l toaca, îi tăiasc libidoul sau explicația trebuia căutată în altă parte? Nu știa cum s-ar fi purtat dacă ar fi avut de-a face cu o femeie nouă. Erau destule fâșnețe prin redacție, secretare, dactilografe, curiere, ca să nu mai pună la socoteală „carnea de tun“ din tipografie, unde tinerele muncitoare ofereau ce e mai gustos pe lume, dar el nu le privea cu ochii unui bărbat pofticios... Și măcar dacă s-ar fi cenzurat, s-ar fi abținut, nici vorbă de asta, pur și simplu nu și-a pus niciodată problema adulterului, fie și sub forma unei aventuri pasagere, și, adus chiar și în pragul comiterii acestuia, drogat, sedus, fascinat, ar fi avut totuși resurse ca, deșteptându-se, să se retragă la timp și să nu facă pasul fatal. Tovarășul Brucan îl vedea indispus și nu a lipsit mult să-i recomande un astfel de „tratament“. Desigur, nu prea se potrivește cu morala proletară, dar noi închidem ochii, nu suntem doar mai catolici decât Papa, ce dracului! Parcă îl auzea cum vorbește, iar odată eminența, fiind în toane bune, i-a spus:

— Milică, eu simt cum bate vântul, comunismul nostru o să se autohtonizeze, tovarășul Dej are în cap niște idei și le va pune cât de curând în aplicare. Adevărul este că plecarea aceasta a lui Stalin ne-a cam dat peste cap. Ha, ha, râse el, mai bine dacă ăia de la Moscova nici nu spuneau că-i mort, găseau ei o metodă să-l conserve...

Emilian nu a știut ce să zică, de fapt, nici nu trebuia să vorbească, ci doar să se mire de larghețea din exprimare, ce ușor își dădea drumul la gură tovarășul Brucan, dacă vorbeam eu așa, mă belea... Dar așa era individul, când părea de-al casei, să te tragi de șireturi cu el, când, scortos, îți îngheța sângele în vine... S-a gândit atunci din nou la cuvântul „dezgheț“... Asta o fi ideea

principală, axul în jurul căruia începe să se învârtă politica? Dar nu la multă vreme după discuția avută a venit lovitura de teatru, bomba care a explodat într-un februarie geros, încălzind până la pârlire inimile milioanele de oameni. Banchiza de la Moscova fusese spartă în țândări de un distrugător chel și îndesat. Raportul citit de Nikita Hrușciiov la Congresul XX al PCUS risipea orice dubiu privind faptele de care se făcuse vinovat temutul său înaintaș. Fața lui Brucan se înnegrise toată, ca a unui vrăjitor sudanez. Probabil că citise forma originală a discursului, iar șocul fusese resimțit până-n rărunchi. Emilian l-a văzut cum se ridică de la masă și dintre buzele sale ies două cuvinte nu doar sonore, ci și vizibile, ca niște picuri vâscoși de salivă. E groasă! Ce să-l mai întrebe? Cerul acela de februarie era noros și întunecat, tăiat de stolurile de ciori care croncăneau sinistru, doar Casa Scânteii ardea toată prin zecile de ferestre luminate, arătând ca niște foițe aurii lipite pe fața unui colos. Ce făceau însă oamenii muncii în casele lor? Așa ceva în nici un chip nu trebuie să ajungă la cunoștința lor. Brucan i-a ghicit gândul.

— De acord, dar cum să oprim informația? Sunt posturile de radio imperialiste care se bucură, li s-a dat păpică bună cu chestia asta, o s-o ronțăie luni de zile, îți dai seama, băiatule? S-a prăbușit tot ceea ce ne-am chinuit să construim. Comunismul nu înseamnă numai electricitate, ci și nașterea unei noi religii, iar religia presupune un zeu, un stăpân, un idol, tot ceea ce iese din gura lui este fără greșală, tot ceea ce produce este perfect, deciziile lui nu au cusur și, dacă zeul ăsta dispăre, suntem pierduți. Nu avem ce face cu fabrici și colhozuri dacă ne lipsește statuia la care să ne închinăm, clar? Capitaliștii ăia răi și burtoși de peste ocean

o duc bine, paștele mamii lor, îi înfierăm noi cum fac și ei, că asta-i propaganda, dar au de toate, au frigidere, au ce băga în frigidere, au televizoare chiar, dă-i dracului, dar știi ce n-au? N-au ce am avut noi până acum: un zeu, un idol, un căpcăun care să ne calce sub talpa lui, dar să știm că fără el, fie și striviți, mutilați, desfigurați, nu putem trăi, clar?

Emilian nu a putut să uite acest discurs al tovarășului Brucan. Pentru el a fost ca o piatră de temelie sau de hotar, ceva impunător în fața căruia a plecat fruntea. Dar tot ceea ce auzise venea de fapt în întâmpinarea gândurilor sale. Și el, în studenție, citind filosofie marxistă, înțelesese ce instrument formidabil este aceasta pentru a făuri un alt tip de om, diferit de ce fusese până atunci, lecuit de fantasme, un om care a ieșit din biserică și a închis ușile în urma sa, convins că nu va mai călca acolo. Acest om liber, cel mai liber om care a existat vreodată, va fi însă și cel mai devotat slujitor dacă stăpânul va ști ce să-i ceară... Biata Lenuș, mereu cu acul de cusut în mână, era oița lui de care dispunea după bunul plac și chiar faptul că nu mai dispunea deloc de ea tot o formă de stăpânire era... Și el, la rândul lui, se afla la dispoziția cuiva, un alt zeu, un alt căpcăun – de unde oare găsisese tovarășul Brucan cuvântul acesta? –, de fapt același stăpân nemilos. În zilele următoare, în redacție a fost forfotă mare, fiindcă nimeni nu știa cum să oglindească lucrările Congresului XX al PCUS, eveniment de importanță uriașă. Fiecare cuvânt rostit în timpul acelor zile de dezbateri era ca o bombă. Cine nu știa să-l manevreze murea din cauza exploziei. Se cerea atenție maximă, nervi tari, răbdare, înțelepciune și mai ales simț al prevederii... Sau cel mai bine era să ne facem că plouă? La urma urmei, cine știe de Raportul secret? A ajuns

treaba la urechile imperialiștilor, dar ei mint oricum, așa că... Totuși, pe ruinele rezultate din dărâmarea gigantului până atunci inaccesibil se poate înălța de acum orice. Pot veni și paiate care să se scâlâmbăie, dar și oratori prefăcuți pentru îmbrobodirea mulțimilor. Numai că ce va prinde contur nu se va compara cu ce a fost. Stalin murise biologic cu trei ani în urmă, iar acum murea a doua oară, fiind ucisă credința în infalibilitatea sa. Peste gaura căscată în pământ puteau fi aruncate tone de țărână și tot va rămâne o firidă care le va aminti oamenilor de marele conducător, dar dacă și pe asta o astupi, atunci? S-a dus la tovarășul Brucan și l-a întrebat pur și simplu ce e de făcut. Brucan a ridicat spre el niște ochi mari și i-a spus doar atât:

— Stai în banca ta, Milică!

Era un ordin care nu lăsa loc de comentarii. Dar nu s-a astâmpărat.

— Ce înseamnă asta? a ripostat el.

Văzându-l năvălaș, omul l-a apucat strâns de braț și a coborât cu el la etajul unde se afla un bufet și unde, pentru a se relaxa, tovarășii ziariști beau o cafea, un ceai sau un suc.

— Ce e cu tine? l-a luat din scurt. Ți-am spus eu că e groasă. Le țâțâie tuturor fundul. O să vină pe capul nostru paștele mamii lor de reformiști, de revizionști, secături din astea vopsite, care până azi au spus ceva și de mâine o dau la întors. N-au conștiință, n-au principii, n-au nimic, se orientează după cum bate vântul.

Și deodată, pe fața lui Brucan a început să se citească o suferință incredibilă.

— Noi suntem mici, mă, Milică, așteptăm ce decid cei de sus, dar și lor le e groaznic de frică.

Niciodată nu auzise Emilian din gura lui acest cuvânt, „mic“, suntem mici, adică tovarășul Brucan, care scrisese

pe prima pagină a ziarului *Scânteia* articole fulminante în care-i demascase pe marii trădători și dușmani ai nației, e mic? El se consideră așa? Emilian tremura din cap până-n picioare în fața unei asemenea constatări. Păi, dacă putea să aibă despre sine o părere atât de jenantă înseamnă că el, Emilian Bianu, trebuia să se privească zi de zi în oglindă și nu ar mai fi văzut pe sticla aceea păcătoasă un bărbat, ci un vierme... Halal revelație! De asta trăise, sperase, visase, de asta avea un copil, pentru ca, cine știe și Doamne ferește, într-o zi, acesta să se uite la el cu asprime și să-i spună ceea ce el deja anticipase: tată, ești un vierme? De asta ajunsese în halul de-a nu-l mai interesa nici o femeie? Tot atunci, la bufet sau după ce ieșiră și iarăși coborâră câteva etaje pentru a ajunge la parter și, de aici, din doi pași, afară, unde frigul i-a încolțit și au început să dărdăie, Brucan, doar în sacou, nu s-a mai controlat și i-a spus printre dinți:

— Noi o să strângem și mai tare șurubul, ai să vezi... Și să mai aud că vreun dobitoc vorbește de dezgheț, că-i tai limba!

A trecut vremea și până la urmă convulsiile pricinuite de Moscova nu au mai dat dureri de cap Bucureștiului. Nimic din ce s-a spus acolo, în capitala marii împărății, nu a răzbătut în ziarele din România și au fost făcute doar niște aprecieri cu caracter general despre procesul dialectic al istoriei, privim înapoi cu simț critic, preluăm ce a fost bun și, dacă ceva nu a mers, avem grijă să nu repetăm greșelile înaintașilor, românii, fiindcă au mințile tulburate, nu trebuie să știe mai mult. Oricum, în țară era liniște și, dacă vreunul, la un pahar în plus băut în crâșmă, începea să plângă, să se facă de râs, dar pe urmă să facă și scandal, urlând că are feciorul închis și că de vină e partidul comunist, fiindcă nu